

Moudrost a věda (filosofie) u Aristotela

Aristotelés zjevně opouští myšlenku, že filosofie je jen relativní lidský pokus o poznání resp. vědění, tedy myšlenku snad původně Pythagorovu, kterou však najdeme znovu u Platóna (např. zejména v Symposiu, kde je v jakési předfilosofické podobě vložena do úst ‚theoložky‘ (asi kněžky) Diotimy, zatímco Sókratés to pak vlastně jen opakuje po ní, i když to formuluje lépe. Samu moudrost (SOFIA) hned na počátku Metafyziky ztotožňuje Aristotelés s „vědou“ či „vědění“, a navíc přisuzuje míru moudrosti různým vědám podle toho, čím se zabývají (Kříž sice překládá, „co je jejich předmětem“, ale slovo „předmět“ v textu vůbec není; jiní to překládají jako „týká se toho a toho“ anebo „vědění je vědění toho a toho). Tak např. Aristotelés má za to, že vědám teoretickým (což jsou tři vědy, představující „první filozofii“, jak víme odjinud) náleží moudrost „ve větší míře“ než vědám poetickým (jindy mluví o vědách praktických, i když trvá na tom, že to všechno jsou disciplíny filosofické). Je tomu tak proto, že „moudrost je spíše věda vládnoucí než sloužící“; lidé, kteří filosofovali, „usilovali o vědění proto, aby rozuměli, nikoli pro nějaký vnější užitek“ (s. 37; 38). – Tak to vypadá, že pro Aristotela – aspoň pro začátky Metafyziky resp. její první knihy – je „moudrost“ i „filosofie“ prostě vědou resp. vědění, EPISTÉMÉ. Mezi Platónem a Aristotelem je tedy v tomto bodě vážná roztržka, přeryv, předěl, závažný rozdíl: Platón stále ještě ví o tom, že lidské poznání může k moudrosti (pravdě) jen mířit, že tedy „filosofie“ je správné pojmenování, protože nejde o to, moudrost mít, moudrostí disponovat, ale o moudrost (pravdu) se snažit, usilovat o ni, toužit po ní a milovat ji. Naproti tomu pro Aristotela je filosofie EPISTÉMÉ TÉS ALÉTHEIAS, vědění pravdy (nazíráním nahlížením pravdy).

(Písek, 030924-2.)